

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Versijnt maandelijks, behalve in augustus

*Samengesteld door de Stichting voor
Economisch Onderzoek der Universiteit
van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra. E.
Hijmans*

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

Auditors for giants

Gibson, I. F. — De maatschappelijke produktie geschiedt meer en meer geconcentreerd in grote bedrijfseenheden. Uit een onderzoek bleek de schrijver, dat de accountantscontrole van de grote bedrijven in Engeland is toevertrouwd aan een klein aantal accountantskantoren, waarvan de meeste in de City of London zijn gevestigd. Om een indruk te geven van de omvang van de Britse accountantskantoren geeft de schrijver als voorbeeld, dat een van de grote concerns in 1958 aan zijn twee accountantskantoren £ 116833.— betaalde en dat een bepaalde accountantsfirma in dat jaar 15 grote maatschappijen als klant had.

De schrijver vraagt zich af of de concentratie in het accountantsdienstverleningsbedrijf geen bedenkelijke facetten heeft; hij denkt hierbij in het bijzonder aan het persoonlijk karakter, dat de dienst van de accountant behoort te dragen. De auteur besluit zijn artikel met: „Auditing, clearly, has become big business. Are some of its businesses in danger of becoming too big?”

A II - 1

The Accountants' Magazine (Schotland), juni 1959

E 635.451 : E 741.23

III. LEER VAN DE INRICHTING

Van inrichtingsleer naar administratieve organisatie

Spits, C. L., ec. drs, en F. D. Zandstra, ec. drs — Het studieprogramma van het Nederlands Instituut van Accountants is voor het vak inrichtingsleer grondig herzien. Het nieuwe programma kenmerkt zich in het bijzonder door meer aandacht voor het organisatorische element en door het naar voren brengen van de algemene beginselen. Deze hoofdpunten, die nauw samenhangen, worden in dit artikel uitvoerig besproken.

Men dient zich af te vragen welke betekenis de ontwikkeling, waarvan het nieuwe studieprogramma één van de uitingen is, voor de beroepsuitoefening zal hebben. De nieuwe ontwikkeling kan men typeren als een verzelfstandiging van het studievak administratieve organisatie.

Wat de adviesfunctie van de accountant op administratief-organisatorisch gebied betreft, kan met zekerheid worden verwacht, dat deze door de genoemde ontwikkeling aanzienlijk in betekenis zal toenemen. Wellicht is er zelfs een tendentie tot verzelfstandiging van de adviseursfunctie.

Indien men meent, dat de controle mede de doeltreffendheid van de administratieve organisatie dient te omvatten, dus ook voorzover deze niet direct van belang is voor de juistheid en betrouwbaarheid van de jaarrekening, dan zal de controlefunctie van de accountant door de verzelfstandiging van de administratieve organisatie een geheel nieuwe inhoud en betekenis krijgen.

A III - 1

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, juni 1959

E 70

Some audit aspects of punched card and electronic data processing

Paddock, Harold E. — In de Verenigde Staten wordt de boekhouding meer en meer geautomatiseerd met behulp van elektronische rekenmachines. De accountant mag bij deze ontwikkeling niet ten achter blijven. Voor de accountant verschilt de „electronic data processing” slechts in twee opzichten van de boekhouding met ponskaarten: de

computer werkt sneller en kan meer beslissingen nemen. Dit maakt echter weinig verschil voor de arbeid van de accountant.

Een centraal probleem voor de accountant is het creëren van interne controle. In de administratie, waarin geen gebruik gemaakt wordt van elektronische machines wordt de interne controle verkregen door het laten vaststellen van eenzelfde uitkomst door verschillende mensen op een uiteenlopende wijze. Oppervlakkig beschouwd zou men geneigd zijn te menen, dat mechanisatie de mogelijkheid tot interne controle vermindert, doordat er dan veel minder personen bij het administratieproces worden betrokken. Toch is het mogelijk om ook bij gebruik van computers tot een doeltreffende interne controle te geraken en wel door middel van wat de schrijver noemt: „independent totals, systems checks and machine checks”.

De auteur werkt dit nader uit.

A III - 3
E 738.4

The Internal auditor, juni 1959

Tomorrow's Accounting?

B a s t a b l e, C. W. — Gezien de snelle veranderingen in deze tijd, zoals de automatisering van de boekhouding door het gebruik van elektronische rekenmachines, vraagt de schrijver zich af of de traditionele, beproefde boekhoudmethoden niet verouderd zijn. Vooral de wijze van indeling en de waarderegistratie van de activa alsmede de bepaling van het inkomen zullen waarschijnlijk in de naaste toekomst grondig veranderen.

A III - 3
E 736.41

The Journal of Accountancy, juni 1959

IV. LEER VAN DE CONTROLE

De betekenis van het voorbehoud in de accountantsverklaring

B e s a n ç o n, D r s R. — Het verslag vormt de logische en onmisbare afsluiting van het onderzoek van de accountant. De meest voorkomende vorm, die aan dit verslag wordt gegeven is de zogenaamde accountantsverklaring, welke goedkeurend of niet-goedkeurend kan zijn. In Nederland is de goedkeurende accountantsverklaring vormvrij. De beroepsreglementen bepalen, dat een goedkeuring in welke vorm dan ook steeds wordt geacht eenzelfde inhoud te hebben, namelijk een volledige goedkeuring. Zodoende wordt een grote mate van zekerheid verkregen.

In het geval dat de accountant bedenkingen koestert, die niet van dien aard zijn, dat het gemotiveerd is zijn goedkeuring te onthouden, mag hij een goedkeurende verklaring geven met een voorbehoud. Déze accountantsverklaring echter is niet geheel vormvrij. Terwille van de zekerheid, dat de vermelde bedenking als een voorbehoud is bedoeld, moet de bedenking worden omschreven met gebruikmaking van de woorden „onder het voorbehoud”. Komen deze woorden niet voor, dan wordt de verklaring geacht een goedkeuring zonder voorbehoud in te houden. Geen voorbehoud mag worden gemaakt, dat aan de strekking van de verklaring wezenlijk afbreuk doet. Tevens moet het voorbehoud deel uitmaken van de goedkeurende verklaring. De draagwijdte van het voorbehoud moet duidelijk zijn en zo mogelijk in cijfers uitgedrukt.

A IV - 2
E 771 : E 635.451

Maatschappij-Belangen, juni 1959

La responsabilité des experts comptables, comptables indépendants et réviseurs d'entreprises

In dit artikel wordt behandeld de aansprakelijkheid van de accountant en van de reviseur d'entreprises, en wel in het bijzonder de civielrechtelijke aansprakelijkheid. Door het ontbreken van een wettelijke regeling van het accountantsberoep is er in België geen enkel wetsartikel betreffende de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de accountant. Wat de reviseur d'entreprises betreft, zijn aansprakelijkheid wordt ingevolge artikel 8 van de wet van 22 juli 1953 door het gemene recht beheerst. Voor de accountants en de reviseurs d'entreprises bestaat de civielrechtelijke aansprakelijkheid derhalve uit aansprakelijkheid uit overeenkomst en uit onrechtmatige daad.

De schrijver pleit voor een algemene theorie over de opdrachten van de accountant. Een theorie, waaruit dan de aansprakelijkheid in een concreet geval zou kunnen worden afgeleid. Ook dan echter zal toch de inhoud van de overeenkomst primair blijven, een reden om een dergelijk contract niet alleen schriftelijk aan te gaan, maar ook door een jurist te laten redigeren. Het belang hiervan demonstreert de auteur aan de hand van een door hem in het kort weergegeven vonnis van het Tribunal civil van Grenoble van 25 maart 1954. Er zijn enige voortreffelijke boeken over het redigeren van zulke overeenkomsten, b.v. la Revision comptable van Bertrand Fain en Victor Faure.

De schrijver behandelt vervolgens nog in het kort de strafrechtelijke en tuchtrechtelijke aansprakelijkheid en de aansprakelijkheid tegenover de fiscus.

A IV - 2

La Vie au Bureau, juni 1959

E 635.451 : E 741.23

De verantwoordelijkheid van de accountant

K n o l, M r H. D. M. — Naar aanleiding van een recent proces onderzoekt de schrijver welke verantwoordelijkheid de interne accountant draagt. De verantwoordelijkheid van de interne accountant is er een *suo iure*, dat wil zeggen hij is aansprakelijk, ongeacht de eventuele aansprakelijkheid van anderen. Indien de interne accountant zijn werk niet verricht zoals dat van een normale accountant mag worden verwacht is hij aansprakelijk tegenover de naamloze vennootschap, directie en commissarissen. Hij, die als accountant in dienst treedt moet volkomen voldoen aan de eisen, die op dat moment aan zulk een functionaris in het maatschappelijk verkeer worden gesteld. Is zijn kennis niet up to date dan loopt hij het risico kunstfouten te maken en daarvoor aansprakelijk gesteld te worden. Hetzelfde zal hem overkomen in geval van zorgeloosheid in de uitoefening van zijn beroep. Naast deze wettelijke aansprakelijkheid uit overeenkomst is er die uit onrechtmatige daad.

Tot slot beschouwt de schrijver de moeilijkheden, die er rijzen voor de interne accountant, doordat hij enerzijds ondergeschikte en anderzijds accountant is. De verklaringen, die de interne accountant voor intern gebruik afgeeft kunnen voor extern gebruik aangewend worden. De auteur meent, dat de interne accountant zich in de uitvoering van een opdracht geen verdergaande beperkingen mag laten welgevallen dan de externe accountant, ook al is hij werknemer, dus ondergeschikte.

A IV - 2

Maandblad voor Bedrijfsadministratie, juni 1959

E 635.451 : E 741.23

De steekproef in de accountantscontrole III

L o u w e r s, P. C. — Het kernprobleem van het gebruik van de steekproef in het kader van een volledige accountantscontrole is dat van de constantheid van de algemene voorwaarden voor het optreden van het waar te nemen verschijnsel. Steeds weer wordt betoogd, dat, doordat bedrijfshandelingen gebeurtenissen zijn, afhankelijk van beslissingen van mensen, aan deze eis van homogeniteit van de massa niet voldaan is. Wanneer men zich realiseert, dat een volledige controle alleen beoogt het onderzoeken van die gegevens, welke voor het met die controle beoogde doel van betekenis zijn, dan blijkt deze stelling onjuist te zijn. De schrijver toont aan, dat met betrekking tot de homogeniteit zowel met principiële als met proportionele aspecten moet worden rekening gehouden. Hij stelt, dat de steekproef ook past voor die onderdelen van het accountantsonderzoek, die in het kader van een volledige controle moeten leiden tot een zekerheidsoordeel, dat wil zeggen tot een constatering, dat zich geen afwijkingen van zodanige omvang hebben voorgedaan, dat zij het te onderzoeken cijferbeeld wezenlijk zouden beïnvloeden.

Een van de conclusies, waartoe de schrijver komt, is verder nog, dat een objectief inzicht in de mate van waarschijnlijkheid alleen verkregen wordt door de zogenaamde „wiskundige” steekproef; een steekproef, waarbij zowel aard en omvang van de waarnemingen als de analyse van de betekenis van de steekproefresultaten worden gebaseerd op de waarschijnlijkheidsrekening.

A IV - 3

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, juni 1959

E 635.451 : E 741.23 : E 76

Auditing voluminous data by modern sampling methods

D a v i s, D a n D., e n A r c h R o u n s a v i l l e — De Commodity Credit Corporation liet de boekhouding van haar kantoor in Dallas controleren door middel van een steekproef. Uit 130.000 kostenrekeningen, tot een totaalbedrag van 48 miljoen dollars werd een steekproef van 200 stuks getrokken; een aantal, dat op wetenschappelijke wijze werd berekend. Tevens trok men een steekproef van 2000 stuks, volgens „conventional sampling” berekend. Onder dit laatste verstaan de schrijvers een steekproef van een omvang „sufficient to satisfy the conventional professional judgment of the auditors conducting the audit”.

De representativiteit van de 200, volgens het toeval getrokken, kostenrekeningen werd gecontroleerd door na ieder exemplaar het gemiddelde kostenbedrag te berekenen; na 160 stuks bleef dit gemiddelde in hoge mate stabiel. De schrijvers bespreken nog enige andere methoden, die men kan gebruiken als indicatie voor de representativiteit van de steekproef.

De resultaten van de grote en kleine steekproef stemden nauwkeurig overeen. Hieruit trekken de auteurs de conclusie dat, gezien de kosten, een volledige controle economisch niet gerechtvaardigd zou zijn geweest. De schrijvers besluiten hun artikel door de hoop uit te spreken dat de jeugd en de aanpasbaarheid van het accountantsberoep de beoefenaren

tijdig zullen doen inzien dat de moderne steekproefmethoden de doeltreffendheid, betrouwbaarheid en uniformiteit van de controleresultaten zullen vergroten.

A IV - 3

The Journal of Accountancy, juni 1959

E 741.23 : E 76

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

II. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE ALS WETENSCHAP

Theories of decision-making in economics and behavioral science

Simon, Herbert A. — Op initiatief van Dr Norman S. Buchanan en met financiële steun van de Rockefeller Foundation zal in de komende jaren in de *American Economic Review* een reeks van acht artikelen verschijnen, gewijd aan recente ontwikkelingen op verschillende gebieden der economische wetenschap. Het onderhavige artikel over het nemen van beslissingen is het eerste van deze reeks. De schrijver brengt onder andere de verhouding tussen psychologie en economie ter sprake en onderzoekt de wederzijdse beïnvloeding van deze wetenschappen.

Ba II - 2

The American Economic Review, juni 1959

E 013.12

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Inkomenscalculatie naar vervangingswaarde en de instandhouding van de economische kringloop in het maatschappelijk verkeer

Me y, Prof. Dr A. — In de volkshuishouding is het nationaal inkomen over een periode het totaal van de in die periode voortgebrachte goederen en diensten. De produktiemiddelen, vereist om de stroom van goederen en diensten in stand te houden, vormen het maatschappelijk kapitaal. De kwantiteiten in de maatschappelijke goederenstroom vormen op zichzelf niet-optelbare kwantiteiten, die op één noemer moeten worden gebracht. Bij deze omrekening kan niet met verschillende waarden worden gerekend. Het calculeren in vervangingswaarde voor alle produktiefactoren is een vereiste voor een juiste beleidsvorming in alle huishoudingen en voor een doelmatige centrale conjunctuurpolitiek.

Aan de maatschappelijke kringloop zijn enige storingsgevaaren inhaerent, zodat in de effectieve vraag een fluctuatie ontstaat, de conjunctuur. De traditionele calculatie betekent een aggravering van de conjunctuur. In de Memorie van Toelichting op de Wet op de Inkomstenbelasting van 2 december 1958 echter, stelt oud-minister Hofstra, dat „fiscale winstberekening naar vervangingswaarde het conjunctuurnivellerende effect mist, dat van de traditionele waardering en afschrijving op historische kostprijs uitgaat”. De schrijver gaat uitvoerig in op de fiscaal-politieke achtergrond van deze uitspraak en besluit het artikel met een beschouwing over het probleem van de zogenaamde autonome kosteninflatie en de calculatie naar vervangingswaarde.

Ba V - 2

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, juni 1959

E 136.322.1 : E 513.142.1

L'analyse marginale et les politiques de gestion de l'entreprise industrielle

De B o d t, G. — In deze beschouwing wordt de controverse integrale-marginale kostenbeschouwing opnieuw aan de orde gesteld. De auteur geeft een summier exposé van de verschillende kostenanalyses en beklemtoont vervolgens de praktische waarde van de marginale analyse voor het bedrijfsbeleid.

Betoogd wordt dat deze betekenis, voor wat de opbrengstzijde der produktie betreft, evident is ten aanzien van prijsbepaling en prijsbeleid. In het eerste geval staat de auteur het vraagstuk der differentiële prijzen voor ogen, in het tweede geval fluctuaties in de bedrijfsconjunctuur.

Wat de kosten betreft, wordt als voordeel genoemd dat de marginale beschouwingswijze veranderingen in de kosten bij wijziging der produktieomvang duidelijk naar voren brengt. Voorts wordt de betekenis van de marginale analyse evident geacht ter bepaling van die hoeveelheid/prijscombinatie welke per soort produkt, bij een gegeven marktsituatie, een maximale winstgevendheid verschaft.

Ba-IV - 2 *Cahiers de l'Institut de Science Economique Appliquée, Serie K, no. 4, juni 1959*

E 136.326

Kostprijzen in de praktijk en kostprijstheorie

Linden, econ. drs, J. van der — Er zijn duurzame produktiemiddelen en voorraden vlottende produktiemiddelen, welke méér in waarde afnemen door het gebruik dan door het verlopen van de tijd. Deze groep van produktiemiddelen brengt gebruiksgebonden offers met zich. Tijdgebonden offers veroorzaken de duurzame produktiemiddelen en voorraden vlottende produktiemiddelen, die méér in waarde afnemen door het verlopen van de tijd dan door het gebruik. Het eindprodukt kan technisch niet worden voortgebracht zonder tijdgebonden offers; economisch echter betekent dit nog geen kosten. Alleen de gebruiksgebonden, variabele offers zijn kosten; de tijdgebonden offers zijn vaste lasten, die niet in de kostprijs mogen worden opgenomen, maar die periodiek ten laste van het resultaat moeten worden gebracht.

Aan de hand van enige aan de praktijk ontleende voorbeelden toont de schrijver aan, dat de zogenaamde integrale kostprijs, waarin de vaste offers als kosten zijn opgenomen, leidt tot een economisch irrationele restrictie van de maatschappelijke voortbrenging, omdat de integrale calculatie een causaal verband tussen produkt en vaste lasten legt, welke economisch gezien niet aanwezig is. Bovendien vereist de integrale calculatie meer rekenwerk waarbij gemakkelijk fouten worden gemaakt.

In de E.S.B. van 29 juli wordt op dit artikel door verscheidene inzenders commentaar geleverd. In hetzelfde nummer treft men een repliek van van der Linden aan.

Ba IV - 2
E 136.326

Economisch-Statistische Berichten, 10 juni 1959

Kostprijstheorieën als grondslag voor kostprijsberekeningen in de praktijk van het bedrijfsleven

Me y, Prof. Dr A. — Dit artikel is een repliek op het artikel van van der Linden in E.S.B. van 10 juni.

Het doorsnee-offer, berekend door middel van deelcalculatie is bruikbaar in een globale rentabiliteitsbecijfering, maar het vormt geen integrale of organische kostprijs, zijnde de som van de technisch vereiste en economisch onvermijdbare offers. In het algemeen is het onjuist het totaal der offers van de capaciteitsbeschikbaarheid om te slaan over de lopende orders; maar uit deze stelling mag niet worden geconcludeerd, dat nu de offers der capaciteitsbeschikbaarheid in de kostprijs geheel buiten beschouwing blijven.

De voorbeelden, aan de hand waarvan van der Linden zijn stelling demonstreert, zijn incidentele, bijzondere gevallen, waaruit men geen conclusies mag trekken voor het prijsbeleid in het algemeen. Voor het incidentele geval is inderdaad niet steeds kennis van het geheel van alle data van de integrale kostprijs vereist.

In tegenstelling met van der Linden stelt de organische kostprijstheorie als grondslag voor het prijsbeleid de technisch-economische verhoudingen, welke het productieproces beheersen, niet alleen in de directe bewerking, maar ook in de administratie, de leiding, enz.

In zijn artikel gaat de schrijver verder nog uitvoerig in op het karakteristiek van het duurzame produktiemiddel als voorraad van werkeenheden, een begrip, waarin van der Linden niet meer ziet dan een trouwaille om tot een betere verrekening van de capaciteitsoffers te komen; een vondst, die in zijn systeem van prijsstelling naar zijn mening niet past.

Ba IV - 2
E 136.326

Economisch-Statistische Berichten, 19 augustus 1959

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Opmerkingen over converteerbare aandelen

Vecht, J. M. — Met de emissie op 1 mei van 5 % preferente, in gewone aandelen converteerbare aandelen van de Amsterdamsche Droogdok-Maatschappij N.V. deed een betrekkelijk nieuwe figuur op de Nederlandse vermogensmarkt haar intrede: het converteerbare aandeel. Converteerbare aandelen zijn preferente aandelen, die na verloop van tijd onder bepaalde voorwaarden in gewone aandelen kunnen worden omgewisseld. Het converteerbare aandeel verschaft in tegenstelling tot de converteerbare obligatie permanent vermogen, gedurende zekere tijd echter met vaste rente.

De converteerbare obligatie wordt in het algemeen gekozen indien permanent vermogen moeilijk of slechts tegen hoge kosten verkrijgbaar is, dan wel het te financieren kapitaal goed eerst op den duur tot de rendabiliteit van het bedrijf zal bijdragen. De vraag rijst nu waarom geeft de A.D.M. aan converteerbare aandelen de voorkeur boven converteerbare obligaties? Immers, de obligatie biedt een belangrijk fiscaal voordeel. De oorzaak ligt waarschijnlijk daarin, dat financiering met converteerbare obligaties de eis stelt, dat het inkomen van de bedrijfshuishouding voldoende stabiel moet zijn om aan rente- en aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen. Interessant is, dat het converteerbare aandeel van de A.D.M., hetwelk

preferent is met betrekking tot de winstverdeling, een belangentegenstelling tussen de houders van de converteerbare aandelen en de gewone aandeelhouders creëert: de houders van converteerbare aandelen hebben belang bij een laag, de gewone aandeelhouders bij een hoog dividend.

Ba V - 3c
E 325.233

Maandblad voor Bedrijfsadministratie, juni 1959

How to Assess Investment Proposals

Baldwin, R. H. — Dit artikel wil een bijdrage leveren tot een juistere toepassing van het contante-waarde beginsel bij de berekening van de rendementsgraad, (rate of return) van investeringsvoorstellen. De auteur keert zich allereerst tegen de opvatting dat de (geschatte) toekomstige ontvangsten en betalingen tot hun contante waarde dienen te worden herleid tegen dezelfde rentevoet als de voorgestelde investering naar verwachting zal opleveren. Hieraan ligt dan de foutieve veronderstelling ten grondslag dat de uit het project vrijkomende of nog niet erin opgesloten gelden tegen deze zelfde rentevoet in het bedrijf aanwending kunnen vinden, in plaats van - gegeven een tijdelijke aanwending voor algemene bedrijfsdoeleinden - tegen een verwachte algemene gemiddelde jaarlijkse opbrengst.

Op deze grondslag dient voorts rekening te worden gehouden met de baten welke de aanwending in het bedrijf van de uit het project vrijgekomen gelden en winsten zal opleveren. Deze uitkomst dient bij de direct uit het investeringsproject afkomstige kasgeldstroom te worden opgeteld. Op basis hiervan wordt door middel van de contante-waarde berekening de rendementsgraad vastgesteld. Een en ander wordt aan de hand van een voorbeeld toegelicht, terwijl voorts enige aandacht wordt geschonken aan het vraagstuk van de onzekerheid en aan de restitutietermijn (payback period).

Ba V - 7
E 136.341.3 : E 253

Harvard Business Review, mei-juni 1959

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Kent de reclame een „point of no return“?

Andringa de Kempnaer, Jhr W. van. — De inspanning van het Nederlandse bedrijfsleven op het gebied van reclame is, gemeten aan de verhouding tussen de uitgaven voor reclame en de uitgaven voor consumptie, in vergelijking tot andere Europese landen niet onbevredigend te noemen. Wat betreft de export echter schiet ons land tekort.

De reclame moet steeds nieuwe wegen zoeken. In de consumptieve sfeer hebben bijvoorbeeld het superlatief en de onvervulbare behoefte hun tijd gehad. Hier spreekt de schrijver dan van het bereiken van het „point of no return“, een aan het luchtvaart-jargon ontleende term.

Tegenwoordig is de consument binnen een bepaalde prijsklasse hoe langer hoe minder geneigd zijn keuze te bepalen op grond van de kwalitatieve vergelijking van goed versus slecht (er zijn weinig slechte artikelen); hij beslist veeleer op grond van bijkomstigheden. In dit verband meent de auteur, dat twee aspecten in de toekomst een toenemende betekenis zullen krijgen: service en industriële vormgeving.

Wat de motivation research en subliminal communication betreft stelt de schrijver, dat niemand het recht heeft om door toepassing van de middelen van de moderne zielkunde commerciële belangen te dienen. De Nederlandse reclame-experts hebben in het verleden gelukkig blijk gegeven de grenzen der welgevoegelijkheid te respecteren, zodat men zich wat ons land betreft in dit opzicht geen zorgen behoeft te maken.

Tot slot spreekt de auteur de hoop uit, dat het onderwijs in Nederland, en met name het hoger onderwijs, aan de reclame meer aandacht zal gaan besteden dan tot dusverre het geval is geweest.

Ba VI - 11
E 641.253

Maatschappij-Belangen, juni 1959

Verticale efficiency en verticale kostprijs

Wisselink, Prof. Dr J. — Het programma van de „efficiencydagen“ van de Nederlandse textiel- en confectie-industrie had ditmaal als onderwerp de verticale efficiëntie der gehele bedrijfskolom. Optimale efficiëntie en lage kostprijs hangen in elke schakel van de bedrijfskolom af van een optimale uitbalancerings der productiefactoren, waarin de grondstof een centrale plaats inneemt. Een grote rol speelt vooral de constantheid van de kwaliteit der grondstoffen. Immers, zonder constante kwaliteit is een efficiënte serieproductie, voorwaarde voor lage kostprijs, onmogelijk.

De afnemer kan er veel toe bijdragen de efficiëntie bij zijn leverancier te bevorderen, door overleg, tijdig bestellen, enz. De optimale verticale efficiëntie is dus in hoge mate een probleem van wederzijdse aanpassing, met andere woorden een vraagstuk van samenwerking.

Voor de textiel- en confectieindustrie is de verhoging van de efficiëntie een klemmend probleem gezien de toenemende concurrentie alom ter wereld, mede door de vestiging van textielindustrieën in de onderontwikkelde grondstofproducerende landen. De Euromarkt brengt maar weinig soulaas en de strijd tussen de Europese textielindustrieën binnen de Euromarkt zal fel zijn. Verticale efficiëntie door verticale samenwerking kan het de Nederlandse industrie mogelijk maken zich in deze concurrentiestrijd staande te houden.

Ba VI - 13
E 612.5

Economisch-Statistische Berichten, 10 juni 1959

Automatie

B o s c h, D r J. — In dit artikel geeft de schrijver een kritische bespreking van een rede van Ir P. Otten, gehouden op 7 april jl. voor de algemene vergadering van aandeelhouders van de N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken.

Het streven naar opvoering van de arbeidsproductiviteit uit zich enerzijds in het op hoger peil brengen van energie en informatie, de twee elementen, waarin de arbeidshandeling ontleed kan worden, en anderzijds in het perfectioneren van de communicatie. Wat betreft energie en communicatie is de mens er reeds lang in geslaagd zichzelf in hoge mate door de techniek te vervangen. Onder automatie verstaat Dr Bosch het uitschakelen van de mens op het gebied van de informatie, voorzover het gaat om formuleerbare besturingsarbeid, dus om het nabootsen van routinebeslissingen. Automatie kan niet de creatieve denkbaarheid vervangen.

Otten verwacht een daling van de vermogensbehoefte per produkteenheid als gevolg van de automatie en een stijging van de totale vermogensbehoefte per bedrijf tengevolge van een groei van de optimale bedrijfsgrootte. Aanvankelijk zal het ondernemersrisico stijgen door de sterke economische slijtage. Otten onderstreept in dit verband het belang van interne financiering. Er zal zich naar zijn mening ook een werkgelegenheidsprobleem voordoen, doch slechts in de vorm van een herscholingsvraagstuk. Voor de leiding betekent de automatie de mogelijkheid tot betere communicatie en controle, en dus tot verdergaande decentralisatie. Om de onderlinge samenhang der afzonderlijke bedrijven te versterken richtte het Philipsconcern een Rekencentrum op.

Ba VI - 13
E 738.4

Economisch-Statistische Berichten, 27 mei 1959

Feiten over commerciële organisatie

F o l k e r t s m a, B. — De Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam heeft onder auspiciën van de Nederlandse Vereniging van Commerciële Directeuren (NCD) en met financiële steun van het C.O.P. een enquête gehouden over de structuur van de verkooporganisatie en honoreringsregelingen voor vertegenwoordigers. Tijdens de NCD-bijeenkomst van 14 mei deelde Prof. Haccoff, de directeur-secretaris van de Stichting voor Economisch Onderzoek, de voorlopige resultaten mee. In het onderhavige artikel zijn een aantal van deze resultaten weergegeven en gecommentarieerd.

Ba VI - 21
E 642.352

Doelmatig Bedrijfsbeheer, juni 1959

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

De informatie bij de selectie

Z u i d e m a, H. L. — In dit artikel wordt de vraag onderzocht welke waarde bij de selectie van sollicitanten kan worden toegekend aan informaties, die werkgevers over hun huidige of voormalige werknemer verstrekken. De schrijver geeft als voorbeeld het geval, dat een werkgever over zijn vroegere werknemer eigenlijk ongunstige inlichtingen zou moeten verstrekken. De meeste werkgevers schrikken hiervan, niet geheel ten onrechte, terug in verband met de consequentie, dat dan de persoon in kwestie de door hem begeerde betrekking waarschijnlijk niet zal krijgen. Het gevaar van onjuiste gunstige inlichtingen is evenmin denkbeeldig indien het betreft een minder goede kracht, die nog bij de informant in dienst is, welke laatste hem gaarne ziet vertrekken. Ook het omgekeerde echter kan zich voordoen.

De schrijver komt tot de conclusie, dat hij altijd zal pogen zo eerlijk mogelijke inlichtingen te geven, maar dat hij tot het vragen van inlichtingen slechts zelden zal overgaan.

Ba VII - 1 Gids voor personeelsbeleid, Arbeidsvraagstukken, Sociale Verzekering, juni 1959
E 641.212.31

Werkclassificatie voor administratief en commercieel personeel

W o e s t i j n e, Dr W. J. v a n d e; e n D r s J. G. E. L o o t — Werkclassificatie is een middel om op rationele, dat wil zeggen systematische en bewuste wijze loon- en salarisverhoudingen te bepalen. Deze rationalisatie van het waarnemingsproces heeft verschillende gevolgen. Men wordt gedwongen tot een grondige functieanalyse, hetgeen vooral voor administratieve en commerciële functies van belang is. De loon- en salarisverhoudingen worden op objectieve grondslagen vastgesteld; dit komt de persoonlijke verhoudingen ten goede en verdiept het inzicht van de leiding in de beloningstructuur.

In het bijzonder van belang bij de werkclassificatie voor commercieel en administratief personeel zijn voorts onder meer de volgende punten. Voor hoofdarbeiders geldt in veel sterkere mate dan voor handarbeiders, dat de man zelf aan zijn functie haar inhoud geeft. Dit pleit volgens de schrijvers juist vóór en niet tegen werkclassificatie voor het hoger en leidinggevend personeel: geleidelijk groeiende veranderingen in de organisatie van het bedrijf komen nu in het daglicht. Vervolgens moet de werkclassificatie voor hoofdarbeiders een veel groter „meeteik" hebben dan voor handarbeiders, dat wil zeggen, men moet functies beoordelen, waarvan de salarissen verder uiteenliggen. Dit kan worden bereikt door de „punten" van de classificatie niet met het nominale geldbedrag, maar met de logaritme daarvan te correleren, waardoor in een enkelzijdig logagram een rechte loonlijn wordt verkregen. Een andere helling van de loonlijn betekent dan een (de-)nivellering van de salarisstructuur.

Door te werken met een groot aantal gezichtspunten en een logaritmisch verband tussen salaris en puntental is het mogelijk om de werkclassificatie voor hoofdarbeiders aan te passen aan de genormaliseerde methode, die voor handarbeid in gebruik is.

Ba VII - 5
E 641.212.21

Doelmatig Bedrijfsbeheer, juni 1959

Weerstand tegen werkclassificatie

L o o t, D r s J. G. E., e n M e j. M r H. v a n A m e r o n g e n — Bij het invoeren van werkclassificatie zal men steeds op weerstanden stuiten, zeker waar het betreft hoofdarbeiders, aan wie de werkclassificatie nog onbekend is en die tevens, hetgeen des te klemmender geldt naarmate het om hogere functies gaat, in hoge mate zelf aan hun functie haar inhoud geven en die inhoud als het ware verdedigen. Wie zich in het laatste geval verdiept in de functie, verdiept zich tevens in de persoonlijkheid van de functionaris, en gevaar voor subjectieve vertekening treedt dan op.

Verzet tegen de werkclassificatie kan voortspruiten uit een al dan niet gerechtvaardigde twijfel van iemand omtrent de waarde en het belang van zijn functie, of uit een twijfel met betrekking tot de objectiviteit van het onderzoek. Om deze bezwaren te overwinnen moet men met de hoofdarbeiders de techniek en karakteristiek van de methode bespreken. In verband hiermee dient de onderzoeker voldoende hoog gekwalificeerd te zijn en uit eigen ervaring de typische kenmerken van leidinggevende functies te kennen.

Het zal duidelijk zijn, dat voor het invoeren van werkclassificatie voor hoger personeel steun van de directie en medewerking van de leidende functionarissen een absolute voorwaarde is.

Ba VII - 5
E 641.212.21

Doelmatig Bedrijfsbeheer, juni 1959

Work study in the office

N o r b u r y, R. — Door middel van tijd- en bewegingsstudies van de arbeid in de werkplaats is men er in geslaagd de directe produktiekosten aanzienlijk te verlagen. Veelal maken deze niet meer dan 15 % uit van de totale kostprijs. Wil men de kostprijs verder verlagen dan zal men dus zijn aandacht moeten richten op andere terreinen, met name op de kantoor- en administratiekosten. De methoden van tijd- en bewegingsstudies zijn ook voor kantoorarbeid toe te passen. Aan de hand van Gilbreth's „Procedure or process charting"-techniek kan men een procedure chart maken. De auteur geeft hiervan een gedetailleerd schema. Daarna moet het schema kritisch bestudeerd worden; dit deel van het onderzoek bestaat uit verschillende fasen, zoals het indentificeren en classificeren van de verschillende waargenomen handelingen, om daaruit vervolgens de meest essentiële handelingen te onderkennen. Tenslotte komt de moeilijkste fase, namelijk het stellen van vragen (the questioning stage) om inzicht in de gang van zaken te krijgen teneinde te komen tot hogere efficiëntie.

Het artikel wordt besloten met een aan de praktijk ontleend voorbeeld.

Ba VII - 5
E 641.212.21

The Accountant, 6 juni 1959